

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. III. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

Respondent Sæctarii, Ecclesiam vocari ab Apostolo columnam & firmamentum veritatis, quia est fida custos verbi Dei, quod errare nequit.

Sed contra primò, non est proprium columnæ, sed arcæ, custodire, unde juxta hanc expositionem, debuisset Apostolus Ecclesiam arcam potius quam columnam appellare. Secundò, juxta eandem explicationem, Iudæi infensissimi Christianæ Religionis hostes, deberent dici columnæ & firmamenta veritatis, quandoquidem vetus testamentum, quod pariter verbum Dei continet, diligenter custodiunt.

Probat secundò conclusio ex Cypriano libro de Unitate Ecclesiæ, cap. 5. ubi sic ait: *Adulterari non potest sponsa Christi, corrupta est & putrefacta: Ac si erraret culpabiliter in fide, eo ipso deficeret à suo sponso, & fieret adultera, ut constaret: Ergo in hæresim, vel errorem culpabilem, incidere nequit.*

Probat tertio: Si Ecclesia universalis culpabiliter erraret in fide, talis error in Christum & Spiritum Sanctum redundaret: Consequens uon debet admitti: Ergo nec Antecedens. Sequela Majoris probatur: Christus est caput Ecclesiæ, & Spiritus Sanctus ejus cor, ut docet S. Thomas 3. p. quæst. 8. art. 1. ad 3. his verbis: *Caput habet manifestam eminentiam respectu cæterorum membrorum, sed cor habet quandam influentiam occultam, & ideo cordi comparatur Spiritus Sanctus, qui invisibiliter Ecclesiam vivificat & unit, caput autem comparatur ipse Christus, secundum visibilem naturam, secundum quam homo hominibus præfatur. Atqui naturali lumine constat defectus actionum internarum corporis, tribui capiti & cordi: Ergo si Ecclesia universalis culpabiliter erraret in fide, talis error in Christum & Spiritum Sanctum redundaret.*

Dices, Christus est caput, & Spiritus Sanctus cor cuiuslibet fidelis, & tamen error illius in fide, nullo modo in eos redundat: Ergo nec error totius Ecclesiæ in Christum & Spiritum Sanctum redundaret.

Sed nego consequentiam & paritatem: disparitas est, quia fidelis particularis potest definire esse membrum ipsius Christi & Ecclesiæ, per errorem culpabilem: ac verò Ecclesia, supposita Christi promissione quæ habetur Olee 2. *Deponam te mihi in fide in sempiternum*, definire non potest esse corpus mysticum illius.

Dico secundò, Ecclesia non potest errare in rebus fidei, nequidem per ignorantiam invincibilem & inculpabilem.

Hæc conclusio sequitur ex dictis in priori, quæ non tantum excludunt ab Ecclesia errorem culpabilem, sed etiam inculpabilem. Nam alioquin potius inferri adversus eam prævalerent, & in illa non esset columna & firmamentum veritatis, si posset decipi credendo falsum, etiam per errorem invincibilem, neque enim tunc veritatem, sed errorem fulciret. Neque haberet infallibilitatem & perpetuam Christi & Spiritus Sancti assistance, qua doceatur omnem veritatem, ut dicitur Matth. 25. & Joan. 14. Sed potius talis error in Christum & Spiritum Sanctum redundaret, ut ex supra dictis patet.

Addo quod, si Ecclesia Christi posset errare credendo aliquid falsum, tanquam fide certum, etiam per ignorantiam invincibilem, tota vel fere tota ejus fides dubia redderetur, qui in plurimis dubitare posset, & formidare, ne forte per

ignorantiam decipiatur: quæ ratio in iis omnibus locum habet, quorum ultima resolutio creditur fidei traditorem & consensum generalem Ecclesiæ.

S. III.

Solvuntur Objectiones.

Obijciunt in primis hæretici: Ecclesia in Scripturis & SS. Patribus sæpe lunæ comparatur: Ergo sicut luna à claritate deficit, & eclipsum patitur, ita & Ecclesia potest à fide deficere, & incidere in errorem.

Respondet Ecclesia non in eo similem lunæ dici in Scriptura & SS. Patribus, quod sicut luna deficit, sed potissimum in istis tribus. Primò quia sicut luna initio mensis exigua est, ac deinde paulatim crescit, donec plena & perfecta sit, ita Ecclesia in principio sui ortus, exiguum terræ partem occupabat, sed postea ita crevit, ut tandem toto terrarum orbe diffusa sit. Sic Augustinus in Psalmum 103. circa illum versiculum *Fecit lunam in tempora*. Secundò, quia sicut luna accipit lumen corporale à Sole, ita Ecclesia accipit lumen fidei & sanctitatis à Christo. Ita etiam Augustinus in Psal. 10. *Luna (inquit) intelligitur Ecclesia, quod suum lumen non habet, sed ab unigenito Dei Filio, qui multis locis in sanctis Scripturis allegorice Sol appellatus est, illustratur.* Et Philo Episcopus Carpæus in Cantica Canticorum: *Luna comparatur Ecclesia, propterea quod quidquid habet divini luminis, id à justitia Sole illo immobili atque divino accipit.* Tertio, quia sicut luna mutationi obnoxia est, ita & Ecclesia in hac vita, interdum fruatur pace, interdum persecutiones patitur, nunquam tamen deficit: Ecclesia (inquit Ambrosius) tempora sua habet persecutionis & pacis, nam videtur sicut luna deficere, sed non deficit: obumbrari potest, deficere non potest. In

his ergo consistit similitudo inter Ecclesiam & lunam, non verò in defectione, nam Ecclesia in fide semper firma, stabilis, ac immutabilis est, & hac in parte, non lunæ, sed Soli assimilatur, juxta illud Prophetæ Plal. 88. *Thronus ejus sicut Sol in conspectu meo, & sicut luna perfecta in æternum, & testis in celo fidelis.* Quæ verba constat intelligi de Ecclesia, in qua propriè Christus regnare, & solium suum constituere dicitur. Comparatur autem primò Ecclesia Soli, quia in se veri Solis imaginem in claritate & immutabilitate representat. Secundò Lunæ, quia etiam vicissitudines multas patitur, & interdum persecutionum nubibus tota oblectari videatur, temperamen radiis Solis illustratur, imò cum lux ejus non amplius conspicua est hominibus, ipsi Soli proximior est, ubi indeque magis ab eo illuminatur.

Tertio comparatur Iridi, quam, per testem in Cælo fidelem, Prophetæ intelligit, quippe quæ fideliter non amplius per aquas futurum diluvium annuntiat. Iridi, inquam, comparatur Ecclesia, propter maximam suorum membrorum varietatem, quæ per diversos Iridis colores adumbratur, vel, ut alii volunt, ob varias dignitates, variæque officia, à Christo cum in cælum contenderet illi concessa.

Obijciunt secundò: Ecclesia olim sæpe defecit à fide: Ergo modò etiam potest in fide deficere, sive errare. Consequentia patet ob paritatem rationis: Antecedens verò probatur primò. Initio mundi in solis Adamo & Eva Ecclesia tota constituitur, & tamen uterque fidem amisit, & à Deo

apostatavit, ut docent Ambrosius in libro de Paradiso cap. 6. Augustinus in Enchiridio cap. 45. & Prosper libro de Gratia Dei contra Collatorem: Ergo &c. Secundò tempore Moysis Ecclesia à Deo apostatavit, quando Aaron cum toto populo adoravit vitulum, ut habetur Exodi 32. Tertiò tempore Eliæ Ecclesia visibilis defecerat, utpote cum ex una parte nullus remanserat fidelis, nisi solus Elias, ut ipsemet conqueritur 3. Regum 9. Ex alia verò parte Ecclesia, cum sit congregatio, non possit in uno solo conservari. Quartò idem accidit tempore Isaia & Jeremia, quando omnes recesserunt à Deo, dicitur enim Isaia 1. Cognovit bos possessorem suum, & asinus praesepe domini sui, Israël autem me non cognovit. Et Jeremia 2. Omnes dereliquisti me, dicit Dominus. Denique tempore Christi tota Synagoga cum omnibus suis ceremoniis expiravit: Ergo Ecclesia olim defecit à fide.

17. Respondeo primò, negando Antecedens, & ad primam ejus probationem de Adamo & Eva, dico tunc nondum fuisse Ecclesiam, utpote cum Ecclesia sit multitudo sive congregatio, quæ in duobus solis hominibus consistere non potest, sed tantum fuisse initium Ecclesiae, usque ad Abel.

Ad secundam probationem de Aaron & populo Israël, nego quod Synagoga ipsa tunc defecerit, sed tantum pars ejus; nam in primis caput ejus, quod erat solus Moyses, quia Aaron nondum erat Pontifex, non erravit, neque corpus etiam ipsius Synagoga; filii enim Levi, qui erant viginti duo milia, ut habetur Numer. 8. perseverarunt in cultu veri Dei, cum Moysse, ut habetur expressè Exodi 32.

Ad tertium de Elia dico, eum non loqui de omni populo Judaeorum, sed solum de illa parte quæ subiecta erat Regi Samariae, eo siquidem tempore duo regna pertinebant ad Synagogam, alterum Juda, alterum Israël: istud erat sub Rege Samariae, illud verò sub Rege Jerusalem: non loquitur autem Propheta de regno Jerusalem sive Iudae, utpote cum tempore Eliæ regnaverint in Jerusalem optimi Reges Aza, & post eum Iosaphat, sub quibus populus & Sacerdotes manifestè in vera religione perseverarunt; imò in ipso Regno Israel multi erant etiam tempore Eliæ, qui verum Deum agnoscebant; unde ei conquerenti quod derelictus esset solus, respondit Deus: Reliqui mihi septem milia virorum in Israël, qui genua non curvaverunt ante Baal.

Ad quartum & quintum de Isaia & Jeremia idem dico quod de Elia, & addo cum D. Augustino, libro de unitate Ecclesiae cap. 12. Prophetas & Apostolos interdum reprehendere universum populum, quasi nemo in eo sit bonus, cum tamen permulti sint boni.

Ad quintum dico tempore Christi Synagogam defecisse, non eo tamen sensu, quod à fide quam profitebatur antea apostataverit, sed quia tunc repudiata est cum suis ceremoniis & sacrificiis, & in ejus locum successit Ecclesia Christi.

18. Secundò, respondi potest ad objectionem, dato Antecedente principali, de Ecclesia tempore legis naturæ, & de illa quæ fuit tempore legis scriptæ, negando consequentiam & paritatem de Ecclesia Christi. Ratio disparitatis est, Primò quia Ecclesia Christi habuit promissiones de sua firmitate ac stabilitate, quam neque Ecclesia legis naturæ, neque Synagoga habuerunt; non enim de illis, sicut de Ecclesia Christi dictum est, Por-

ta inferri non praevalerunt adversus eam. Secundò disparitas est, quoad Synagogam, quia Ecclesia Christi est libera, Synagoga verò fuit ancilla, unde illa designatur per Saram, quæ fuit uxor Abraham; hæc per Agar, quæ fuit illius serva, ut habetur ad Galat. 4. Agar autem fuit dimissa & repudiata, sed non Sara; atque adeo similiter Synagoga debuit repudiari, non verò Ecclesia. Denique Ecclesia Christi est Catholica & universalis, non solum ratione loci, sed etiam ratione hominum salvandorum, adeo ut extra illam nemo salvari possit, unde si deficeret, nullus omnino salvaretur: At Synagoga non erat Catholica & universalis, quia extra illam poterant homines salvari, ut patet de Patriarcha Job, & de Ninivitis.

Obijciunt tertio: Apostoli in triduo mortis fidem amisserunt: Sed Ecclesia tunc temporis in Apostolis & B. Virgine tota consistebat: Ergo tota Ecclesia tunc à fide defecit. Minor patet. Major probatur. Primò ex eo quod Matth. 26. Christus ipsis dixerit paulò ante passionem: Omnes vos scandalum patiemini in hac nocte, scriptum est enim, percutiam Pastorem, & dispergentur oves gregis. Ubi Glossa explicat particulam, dispergentur, ab unitate fidei. Secundò ex eo quod Christus Marci 16. exprobraverit incredulitatem eorum, quia iis qui viderant eum resurrexisse non crediderunt. Tertio ex ceremonia Ecclesiae in hebdomada sancta, quando in officio maritali omnia luminaria extinguuntur, & tantum unum remanet accensum; plures enim dicunt ceremoniam illam ideo fieri, quod luminaria Ecclesiae, nempe Apostoli extincta fuerint, sola Beata Virgine cum splendore fidei perseverante.

Respondeo negando Majorem, falsum enim est quod in triduo mortis Christi omnes Apostoli in fide defecerint, licet enim de aliquo ipsorum verum sit, nempe de Thoma, de cæteris tamen nulla ratio id convincit. Neque obstat quod Petrus Christum negaverit, ore enim duntaxat non verò corde ipsum negavit. Et certe cum Christus paulò ante ipsi dixisset, Rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua, credibile non est, eadem nocte fidem Christi defecisse in Petro, ita ut saltem in corde ejus non remanserit. Ad primam probationem in contrarium, dico verba illa Christi, Omnes vos scandalum patiemini in hac nocte, fuisse prædictionem peccati quod commiserunt Apostoli, fugiendo, & nimis timendo, ex occasione Dominicae Passionis, quod non sufficit ad iacturam fidei.

Ad secundam dico illud Marci, Exprobravit incredulitatem eorum, non significare quod amisserint fidem, sed quod tardi fuerint ad credendum resurrectionem Christi, quod licet aliquod peccatum fuerit, non tamen infidelitatis.

Ad consuetudinem autem Ecclesiasticam extinguendi omnes cereos, præter unum, dico in mis cum Ruperto, extinctos cereos priores significare Prophetas à Judæis interemptos; cereum autem illum qui modò non extinguitur, licet tempore Ruperti, ut ipse testatur, etiam extingueretur, significare Christum. Dato tamen quod per istam candelam significetur Beata Virgo, & per alias quæ extinguntur Apostoli, dico hæc ceremoniam significari quod Apostoli defecerint, non quidem in credendo, sed in fidei confessione. In quo sensu intelligendi sunt Patres, præsertim Augustinus, quando dicit quod à latrone Apostoli vieti sunt, quia tunc credidit, quando ipsi defecerunt.

Respon-

ARTICULUS II.

*Quae sunt notae verae Ecclesiae, & an illae
soli Romanae Ecclesiae competant?*

Tria in hoc articulo praestanda sunt. Primò explicandae sunt notae verae Ecclesiae in Symbolo Nicaeno his verbis expressae: Credo in unam, sanctam, catholicam, & Apostolicam Ecclesiam. Secundò ostendendum est, quatuor illas verae Ecclesiae notas, Romanae convenire Ecclesiae, namque esse unam, Sanctam, Catholicam, & Apostolicam. Nomine verò Romanae Ecclesiae non intelligimus solam fidelium societatem urbe Romanâ conclusam, ut fingunt aliqui Adversariorum, sed totam illam multitudinem hominum, qui ubique terrarum unam & eandem fidem profitentur, sub uno eodemque Pastore universali, Romano Pontifice, cui tanquam capiti Ecclesiae, visibili Christi Vicario in terris, & legitimo Petri successori adherent. Tertium quod nobis probandum incumbit, est quatuor praedictas verae Ecclesiae notas, Lutheranos & Calvinistarum sectae minime convenire.

S. I.

Prima nota verae Ecclesiae, unitas.

Veram Ecclesiam esse unam docet Scriptura pluribus locis Cantic. 6. Una est amica mea, formosa mea, columbamea. Joan. 10. Fiet unum ovile & unus Pastor. Ad Roman. 12. Multi unum sumus. Unde egregie Cyprianus libro de unitate Ecclesiae, cap. 3. Ecclesia Domini luce perfusa, per orbem totum radios suos porrigit: unum tamen lumen est, quod ubique diffunditur, nec unitas corporis separatur. Ramos suos in universam terram copia ubertatis extendit: profuentes largiter rivos latius expandit: unum tamen caput, & origo una, & una mater fecunditatis succubus copiosa. Illius fetu nascimur, illius lacte nutrimur, spiritu ejus animamur. Adulterari non potest sponsa Christi, incorrupta est & pudica, unam domum vivit, unus cubiculi sanctitatem casto pudore custodit.

Porro multiplex est Ecclesiae unitas, multisque modis illa una dicitur: primò unitate principii, nempe Dei vocantis, & Christi eam fundantis & instituentis. Quo sensu veteres Patres, potissimum Tertullianus in Apologetico cap. 39. mirantibus paginis, quod Christiani se fratres nuncuparent (quo nomine mutuum inter se unitatem significabant) respondebant: Fratres sumus, qui unum patrem Deum agnoscimus, qui unum spiritum bibimus sanctitatis, qui de uno utero ignorantiae ejusdem ad unam lucem expavimus veritatis.

Secundò Ecclesia dicitur una, ratione finis, nempe aeternae beatitudinis, quam omnia Ecclesiae membra sperant. Unde ait Arnobius Apolog. contra Gentes: Fratres sumus, quia ad eandem hereditatem, nempe aeternam beatitudinem aspiramus.

Tertiò dicitur una, ratione unitatis mediorum, tam interiorum (qualia sunt fides, spes & charitas) quam exteriorum, nempe sacramentorum sacrificii Eucharistiae, & legis Evangelicae. De unitate fidei dicitur ad Ephel. 4. Donec occurramus omnes in unitatem fidei, & agnitionis Filii Dei.

Uni-

Objectum quartò: Post Concilium Ariminense, in quo per fraudem Arrianorum formidula fides immutata, scribit Hieronymus toto orbe Arrianorum haereticum viguisse: Totus orbe, inquit, ingemuit, & miratus est se repente falsum Arrianum: Ergo tota Ecclesia potest à fide deficere, & labi in errorem.

Respondeo in Ecclesia tunc temporis fuisse quamplurimos qui non obstante Arrianorum fraude & perfidia in fide orthodoxa fortiter persistebant, ut Hilarius Pictaviensis, & cum eo tota Gallia, quae ab ejus partibus maxime stabat, ut ex eo patet quod cum ab exilio reverteretur, eum tota Gallia quasi ovante & triumphante de haerese complexa fuerit, & ex eo quod dicit Hieronymus Galliam, fementibus haereticis, catuissis nonnullis. Item persistebat eo tempore in fide Clerus Romanus cum Papa Felice, qui in locum Liberii post ejus lapsum successus fuerat, multique alii qui neque Imperatoris Constantii minis, nec fraudibus Arrianorum, à vera fide unquam dimoveri potuerunt. Unde Hieronymus verbis relatis significare tantum voluit, plures tunc provincias ad Arrianorum partes, propter eminentiam illud Concilium Ariminense, commigrasse. De quo videri potest Baronius ad annum Christi 358.

Objectum quintò: Summus Pontifex, qui est caput Ecclesiae, potest in fide errare: Ergo & tota Ecclesia, non enim debemus in corpore majorem quàm in capite infallibilitatem admittere, cum illud ab isto regatur.

Respondeo dabo Antecedente, de quo infra, negando consequentiam & paritatem. Ratio vero disparitatis est, quia potest Summus Pontifex aliquid sentire & credere contra fidem, absque eo quod propterea excidat à dignitate capituli ipsius Ecclesiae, latissime enim ipsi est ad illius dignitatis conservationem, quod nihil adversus fidem doceat, quia in sententiis & credendo se habet tantum ut persona particularis, & solum in docendo ut caput. At verò si Ecclesia, etiam praeter in sentiendo, à fide deficeret & incidere in errorem, eo ipso desineret esse Ecclesia si re sponsa Christi, cum per fidem illi desponsatur, juxta illud Olee 2. Sponsabo te mihi in fide.

Objectum ultimò: Ecclesia est libera in credendo mysteria nostrae fidei: Ergo potest nolle ea credere, subindeque à fide deficere.

Respondeo quodd licet Ecclesia absolute, & nullà facta suppositione divinae promissionis, sit libera in credendo tam libertate contrarietatis, quam contradictionis; ex hypotheli tamen promissionis divinae, est quidem libera in credendo, libertate contradictionis, non tamen contrarietatis, subindeque non potest in fide errare, cum ad hoc non sufficiat libertas contradictionis, sed requiratur insuper libertas contrarietatis. Potestque haec solutio explicari & illustrari exemplo Christi, qui supposita suâ impeccabilitate, non erat liber circa mortem sibi à Patre praecipiam, libertate contrarietatis, sed duntaxat libertate contradictionis. De quo fusè in Tractatu de Incarnatione.

* *
*